

Migrējošie putni – nopietns drauds ražai

♦ **Zosis savairojušās** un barojas zemnieku laukos, iznīcinot sējumus

Jau februārī biedrība «Zemnieku saeima» un Dabas aizsardzības pārvalde (DAP) aicināja graudkopjus iesniegt pieteikumus zosu letālai atbaidīšanai.

RUTA KEIŠA

Kad ziemājus neklāj sniegs, zosis sējumos uzturas ilgāk un izmanto tur pieejamo barības bāzi. Šajās platībās migrējošie putni rada neatgriezeniskus postījumus, zaudējumi ir ievērojami – pat 100% apmērā, no 300 līdz 500 eiro par hektāru. Tagad zināms, ka atļaujas zosu letālai atbaidīšanai piešķirtas mazāk nekā pusei zemnieku, kuri rakstīja iesniegumus.

Šaušanai – tikai 140 atļaujas

Dabas aizsardzības pārvalde informē, ka saimniecībās, kurās migrējošo putnu apdraudētie kultūraugu sējumi ir līdz 100 hektāru platībā, atļauts nošaut ne vairāk kā piecas zosis, savukārt saimniecībām virs 100 hektāriem – ne vairāk kā desmit, un to skaits jāuzrāda tiešsaistes atskaitē.

Gita Strode, DAP departamenta vadītāja, skaidro, ka gan Sugu un biotopu aizsardzības likums, gan Medību likums aizliedz migrējošo putnu medības pavasarī medību tradicionālā izpratnē. Tomēr ir paredzēti izņēmumi, ja nav pieņemamas alternatīvas un tas nekaitē attiecīgo populāciju labvēlīgai aizsardzībai, lai nepieļautu nopietnu kaitējumu kultūraugiem. G. Strode skaidro: «Zosu atbaidīšana ar putnu limitētu ieguvu tiek pieļauta, lai samazinātu zaudējumus sējumiem, tomēr tas nenozīmē, ka nebūtu pieļaujami citi mehānismi. Mūsu ieskatā visefektīvāk ir kombinēt dažādas metodes.»

DAP informēja, ka no visas Latvijas saņemti vairāk nekā 300 pieteikumi, bet izsniegtas tikai 140 atļaujas, kas kopā paredz 1000 zosu izšaušanu visā Latvijā. Kāpēc izsniegts tik maz atļauju? DAP savu rīcību pamato ar to, ka zosis patlaban migrē un gatavojas ligzdošanai. Šie putni Latvijā gan neligzdo, tikai mūsu zemnieku laukos barojas un tad dodas tālāk.

Cenšas aizbaidīt ar dažādām metodēm

Situācija tomēr diezgan nepatīkama. Ieva Litiņa, Latvijas Lauku konsultāciju izglītības centra Bauskas biroja augkopības konsultante, stāsta: «Jāņa Litiņa zemnieku saimniecībā «Zeltkalniņi» Bauskas novada Codes pagastā tika iesētas lauka pupas. Tām jāsadīgst aptuveni desmit dienās, saprotams, tad tas varētu pievili-

Zosu letālai atbaidīšanai izsniegtās atļaujas:

- Bauskas novadā: 3 zemnieku saimniecībām;
- Iecavas novadā: 1 zemnieku saimniecībai.

Šie dati veidoti pēc atļaujas saņēmēja pirmās zemes vienības, tas nozīmē, ka ir gadījumi, kad vienam atļaujas saņēmējam ir zemes vienības vairākos novados.

FOTO NO «BAUSKAS DZĪVES» ARHĪVA.

SKAIDROJUMS

MAIJA RĒNA, DAP sabiedrisko attiecību speciāliste, skaidro:

– Atļauju saņēmējiem darbību atļauts veikt no 2020. gada 17. marta līdz 31. maijam, nepārsniedzot atļaujā noteikto zosu skaitu.

Atļaujas izdotas Sugu un biotopu aizsardzības likuma 14. pantā un Medību likuma 3. pantā noteiktajā kārtībā. Lai šādas atļaujas izdotu, jānodrošina, ka darbība neapdraudēs konkrēto vai citas nemērķa sugas.

Nemot vērā minēto, konsultējoties ar vadošo organizāciju ornitoloģijas pētījumu jomā, 2020. gadā limits tika noteikts 1000 indivīdu apmērā. Šis limits ir sasniegts, izdodot 140 atļaujas, un līdz ar to jaunu atļauju izdošana nav iespējama.

nāt zosis, bet vesels pulks ieradās jau nākamajā dienā un sāka kašāt sējumu... Neizskaidrojami, kā tas bars to uzzināja. Tagad regulāri jāapmeklē lauks un jābaidē putni, bet tie ātri «saprot», ka īstas briesmas nedraud. Redzam, ka tāda pati aina vērojama arī kaimiņu laukos.»

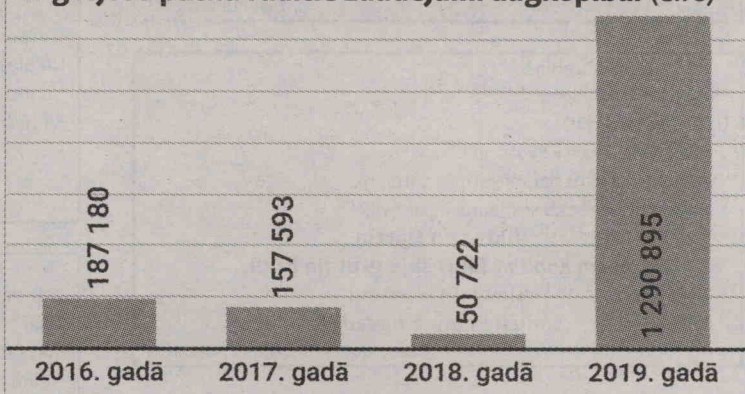
Uvis Slakteris, SIA «Mālnieki» īpašnieks, situāciju komentē šādi: «Neraugoties uz institūciju labo gribu un vēlmi novērst migrējošo putnu nodarītos zaudējumus lauksaimniecībai, tos baidot ar limitētu šaušanu, problēma ir liela un nav atrisināta. 140 saimniecībām piešķirtās atļaujas rīkoties radikāli maz ko maina. Maniem laukiem ik dienu pa migrācijas ceļu lido pāri, tajos nosēžas un barojas vismaz 500 zosu lieli bari. Tie ēd un pamatīgi nobradā visu – rapšus, kviešus, pupas. Esmu izlīcis biedēkļus un iegādājies speciālu gaismas ierīci, kas raidīs staru kūli putnu virzienā. Cerams, tas darbosies. Taču novērojumi rāda, ka tie gudrinieki pie visa ātri pierod un ignorē mūsu pūliņus.»

Arī SIA «Mālnieki» neietika pirmo pieteikto skaitā un nav sa-

ņēmusi atļauju. U. Slakteris skaidro: «Man nebija zināms, ka atļauju skaits būs ierobežots. Tie, kas pieteicās līdz februāra beigām, tās saņēma, bet marta iesniegumi vairs neskaitījās, bet daudzi pat nepieteicās. Par iepriekšējiem zaudējumiem visiem zemniekiem vēl nav izmaksātas kompensācijas. Pašlaik varam tikai baidēt un brīdināt cits citu, kuram laukam un kaimiņam draud lielākās briesmas. Iespaidis tāds, ka, tāpat kā citas populācijas, arī zosis ir ļoti savairojušās, un būtu nepieciešams to kaut kā regulēt.»

Velga Jansone-Slava Bauskas novada Brunavas pagasta zemnieku saimniecībā «Rasas» arī ir apbēdināta, ka nav nekādu citu iespēju, kā savus 12 hektārus vēl nesadīgušā pupu sējuma sargāt, vairākas reizes dienā to apbraukājot ar mašīnu un signalizējot putniem. «Iesniegumu nerakstīju, jo daudzi vēl par iepriekšējo gadu nav saņēmuši atbalsta naudiņu. Reizēm sāp sirds, ka zemniekus dēvē par dabas kaitniekiem. Paskat, cik daudz stirnu, dažādu putnu visapkārt! Redzēt un dzirdēt dzērves agrāk varēja

Migrējošo putnu radītie zaudējumi augkopībai (eiro)

reti, tagad pilni lauki,» stāsta Velga Jansone-Slava.

Aicina kompensēt postījumus par 2019. gadu

Mārtiņš Trons, biedrības «Zemnieku saeima» pārstāvis, teic, ka pirms Lieldienām viņam bijušas ziņas tikai par aptuveni 20 nošautām zosīm. Tas nozīmē, ka zemnieki DAP piedāvātajam risinājumam lielu jēgu neredz. Marta beigās Zemnieku saeima nosūtījusi vēstuli Zemkopības ministrijai, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai un Saeimas komisijai ar lūgumu pārskatīt atļauju pieejamību vismaz visiem tiem zemniekiem, kas pieteikušies uz atļaujām. Vēstulē līdzās citiem argumentiem teikts:

«Patiesie zosu nodarītie zaudējumi Latvijas lauksaimniekiem mērāmi vairākos miljonos eiro. 2017. gadā lauksaimniekiem nācās piedzīvot lietavu un plūdu radītos zaudējumus. 2018. gadā Latviju daudzviet piemeklēja postošs sausums. Zosu postījumi ir kārtējais izaicinājums, pret ku-

ru lauksaimnieki ir bezspēcīgi, jo zosu atbaidīšana ar ierastajām metodēm nav efektīva.

Latvijā pagaidām esošā prakse cīņai ar zosīm ir kompensācijas par migrējošo putnu nodarītajiem postījumiem ar nosacījumu, ka veikti preventīvie pasākumi jeb atbaidīšana. Tomēr pastāv kompensāciju apjoma ierobežojumi «De minimis», kas paredz ne vairāk par 25 tūkstošiem eiro vienai saimniecībai trīs gadu laikā – finansējums tiek likts vienā grozā ar citām kompensācijām un reāli zaudējumus nespēj segt.

(..) Biedrība «Zemnieku saeima» un Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija aicina iesaistītās puses vienoties un saimniecībām, kas iesniegušas iesniegumus par zosu letālo atbaidīšanu, bet saņēmušas noraidījumu, izsniegt attiecīgās atļaujas zosu letālai atbaidīšanai, kā arī nekavējoties pilnībā kompensēt lauksaimniekiem īpaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītos postījumus par 2019. gadu.» ♦